

Uzasadnienie projektów symboli gminy Mędrzechów

1. Gmina Mędrzechów

Gmina Mędrzechów jest gminą wiejską położoną w powiecie dąbrowskim i województwie małopolskim. Graniczy z gminami Szczucin, Dąbrowa Tarnowska, Olesno, Bolesław, Nowy Korczyn i Pacanów (dwie ostatnie w województwie świętokrzyskim). Północną granicę gminy stanowi rzeka Wisła. Powierzchnia gminy wynosi 44,4 km². W jej skład wchodzi 7 sołectw: Mędrzechów, Wola Mędrzechowska, Grądy, Wólka Grądzka, Kupienin, Odmęt i Wójcina. Pod względem historycznym, gmina leży na terenie Prowincji Małopolskiej i dawnego województwa sandomierskiego (powiat wiślicki). Mieszkańcy zajmują się głównie rolnictwem z dużym udziałem hodowli trzody chlewnej i uprawy warzyw. Krajobraz gminy zdominowany jest przez dolinę Wisły z licznymi starorzeczami. Blisko 3/4 miejscowych gruntów ma charakter rolniczy. Osadnictwo na terenie gminy skupione jest w płaskich dolinach zalewowych Wisły, ewentualnie na niewielkich terasach wznoszących się kilka metrów nad ich poziomem. Teren gminy wyniesiony jest na wysokości od 162 do 170 m n.p.m. Praktycznie nie ma tutaj lasów. Tylko na niewielkiej wzniosłości w zachodniej części gminy, na tzw. Garbie Szczucińskim, zachowały się resztki dawnej Puszczy Sandomierskiej (fragment zwany Puszcza Mędrzechowska). Nad samą Wisłą spotyka się obszary porośnięte wikliną, topolą, wierzbą i olchą. Przez gminę przebiegają jedynie drogi o charakterze lokalnym, o randze powiatowej i niższych. W roku 2021 mieszkało tutaj 3 397 osób, z czego najwięcej – 1 212, w siedzibie władz gminnych. Gminę Mędrzechów jako gminę zbiorową powołano do istnienia w 1934 roku, zaś działalność rozpoczęła w 1935 roku. Wcześniej, od 1869 roku, na tym terenie działały gminy jednostkowe. Na terenie gminy zachowało się niewiele zabytków kultury materialnej. Wymienić tutaj można figurę przydrożną z przełomu XVIII i XIX wieku w Mędrzechowie, dwór Marii Łempickiej z przełomu XIX i XX wieku w Mędrzechowie oraz leśniczówkę w Mędrzechowie z XVIII/XIX wieku. Warto wspomnieć także, że z Woli Mędrzechowskiej pochodzi interesujący zabytek ruchomy – gotycka Pieta z I poł. XV wieku, która obecnie znajduje się w Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie.

Fot. 1: Mapa gminy Mędrzechów

2. Projekt herbu gminy Mędrzechów

Gmina Mędrzechów prowadzi prace nad herbem od 2013 roku. Powstały jak dotąd cztery projekty herbu gminy, nad którymi pracowali m.in. Romuald Zawodnik i Włodzimierz Chorążki. Wszystkie projekty uzyskały negatywną opinię Komisji Heraldycznej, zarówno od strony symbolicznej, jak i plastycznej. Ostatni projekt herbu, wraz z obszernym uzasadnieniem merytorycznym opracował w 2019 roku dr Krzysztof Struziak. Przedłożony wówczas projekt herbu uzyskał akceptację Komisji Heraldycznej co do swojej koncepcji, zgłoszono natomiast uwagi do jego realizacji plastycznej. Zakładając ciągłość procedury tworzenia herbu rozpoczętej w 2013 roku, w niniejszym opracowaniu nie będą powtarzane wszystkie informacje z uzasadnienia z roku 2019, a jedynie podstawowe fakty mające wpływ na formę projektu herbu gminy. Niniejsze opracowanie stanowi jedynie uzupełnienie, kontynuację i korektę opracowań wcześniejszych, w szczególności w kontekście formy plastycznej projektów, jak również wprowadza dodatkowe, wcześniej nie przedkładane do zaopiniowania insygnia gminne.

Koncepcja herbu wypracowana w 2019 roku przez dr Krzysztofa Struziaka zakłada wykorzystanie trzech różnych godeł heraldycznych. Są nimi umieszczone w czerwonym polu tarczy umieszczone obok siebie półtrzeciakrzyż srebrny, kłos zboża złoty, a pod nimi wstęga falista srebrna.

Półtrzeciakrzyż to godło herbowe rodziny Potockich z pobliskich Krzeszowic, która to rodzina jak wykazał dr Struziak, jest najbardziej zasłużoną spośród miejscowych właścicieli ziemskich. Potoccy posiadali dobra mędrzechowskie w XVIII-XX wieku. Wcześniej Mędrzechów należał do Półkoźców (XIV-XVI wiek), do króla (XVI wiek do rozbiorów), Lubomirskich herbu Szreniawa (od rozbiorów do końca XVIII wieku). Pod koniec XIX wieku przedstawiciele rodu Potockich byli odpowiedzialni za założenie i dotowanie szkół w miejscowościach Mędrzechów i Kupienin. Prawdopodobnie pierwszym lekarzem świadczącym usługi medyczne dla ludu w całym powiecie był lekarz zatrudniony przez mędrzechowski dwór w XIX-XX wieku. Potoccy ustanowili także fundację wspierającą miejscowych ubogich oraz częściowo finansowali miejscową Ochotniczą Straż Pożarną. Wreszcie Potoccy ufundowali i wyposażyli w swoich dobrach kaplice dworskie, które później stały się załączkami miejscowych kościołów parafialnych – w 1847 roku w Mędrzechowie, zaś w 1875 roku w Wólce Mędrzechowskiej. Kiedy ostatecznie na bazie kaplicy mędrzechowskiej na początku XX wieku powstał kościół parafialny Matki Bożej Królowej Polski, istnienie tego kościoła przyczyniło się zapewne do uczynienia z Mędrzechowa siedziby władz gminnych. Parafia w Wólce Mędrzechowskiej powstała w połowie XX wieku. Wcześniej obszar gminy należał do parafii z ośrodkami w gminach ościennych – w Bolesławiu i Szczucinie.

Dr Krzysztof Struziak proponował, aby stylizację półtrzeciakrzyża (w szczególności zaopatrzenie go w szeryfy) zaczerpnąć z pamiątkowego medalu wykonanego w 1897 roku przez Józefa Trębacza z okazji zaślubin Zofii Potockiej (ostatniej z rodu właścicielki dóbr mędrzechowskich) ze Zdzisławem Tarnowskim. Koncepcję tę można uznać za słuszną.

Fot. 2: Awers opisywanego powyżej medalu i zbliżenie na herb Pilawa Zofii Potockiej, fot. za opracowaniem dr Krzysztofa Struziaka

Kłos zboża bywa wprawdzie uznawany przez Komisję Heraldyczną za element nadużywany w polskich herbach gminnych, ale jak wykazał dr Struziak, jego użycie w przypadku gminy Mędrzechów wydaje się uzasadnione. Jak pisze dr Struziak, złote łany zbóż są bardzo charakterystycznym elementem krajobrazu płaskiego terenu Powiśla Dąbrowskiego. Jak wspomniano wcześniej, blisko 3/4 terenu gminy to użytki rolne. Zboże uznawane jest za najszlachetniejszy owoc pól, przekształcane w powszedni chleb. Do dzisiaj na terenie gminy, zwłaszcza wśród starszego pokolenia, istnieje zwyczaj czynienia znaku krzyża nad chlebem przed jego pokrojeniem. Od wielu lat kłosa znajdują się na witaczach ustawionych na granicach gminy. Nie bez znaczenia jest też fakt, że większość mieszkańców gminy współcześnie zajmuje się rolnictwem. Rolnictwo było też ważnym zajęciem tutejszej ludności w przeszłości. Dodatkowo z tego terenu prawdopodobnie spławiano Wisłą zboże, ponieważ właśnie w dogodnych punktach dostępu do spławnej rzeki lokowano tutaj wsie Wólka Mędrzechowska, Wólka Grądzka i Kupienin.

Falista wstęga symbolizuje oczywiście rzekę Wisłę, stanowiącą północną granicę gminy. Wisła i jej starorzecza uformowały miejscowy krajobraz. Wisła była istotną rzeką także w historii gminy i wpływała na życie tutejszych mieszkańców. Tutejsza ludność w ramach pańszczyzny zobowiązana była do sypania i utrzymywania wałów przeciwpowodziowych.

Zaproponowane przez dr Struziaka barwy herbu nawiązują do barw królewskich, ponieważ Mędrzechów od XVI wieku do rozbiorów Polski należał do króla. Barwy wykorzystane w herbie odnaleźć można także w herbach szlacheckich używanych przez miejscowych właścicieli, takich jak Półkozic, Gryf, Poraj, Lewart, Szreniawa i Łozia, jak również w herbie powiatu i województwa.

Komisja Heraldyczna na początku 2020 roku zaakceptowała wyżej opisaną koncepcję herbu, ale w swoich miała zastrzeżenia do realizacji plastycznej tej koncepcji. Nie skonkretyzowała jednakże tych zastrzeżeń.

Fot. 3: Projekt herbu gminy opracowany w 2019 roku

Piszący te słowa sądzą, że konkretne zastrzeżenia co do realizacji plastycznej projektu herbu gminy Mędrzechów mogą dotyczyć: niewłaściwych proporcji tarczy herbowej, która ma jakby spłaszczoną dolną, półokrągłą część, niedostatecznego wypełnienia pola tarczy godłami (pozostaje duża ilość pustego miejsca, zwłaszcza po lewej stronie i u góry kompozycji), nieco zbyt realistycznego wyobrażenia kłosa zboża, który też jest istotnie cieńszy od półtrzeciakrzyża, co burzy równowagę prawej i lewej strony kompozycji. W przedkładanym w niniejszym opracowaniu projekcie wyeliminowano te usterki.

Proponowany projekt herbu gminy Mędrzechów opisać można następująco: *W polu czerwonym półtrzeciakrzyż srebrny obok kłosa zboża złotego z czterema takimiz listkami, ponad wstęgą falistą srebrną.*

3. Projekt flagi, banneru oraz flagi stolikowej gminy Mędrzechów

Koncepcja weksyliów gminy Mędrzechów powstała już na potrzeby wcześniejszych opracowań. W ostatnim z nich, autorstwa dr Krzysztofa Struziaka, zaproponowano wzór flagi wedle układu powszechnie stosowanego na terenie województwa małopolskiego z trzema pasami poziomymi w barwach herbu, z których dwa zewnętrzne są szerokie, zaś środkowy dwa razy węższy i nałożonym na to herbem. Z flagi tej wywiedziono także banner i flagę stolikową. Schemat ten powszechnie stosowano na początku XX wieku, kiedy to Komisja heraldyczna nie opracowała jeszcze szczegółowych zaleceń dotyczących projektowania flag samorządowych. W opinii piszących te słowa schemat ten zawiera błędy – sąsiadują na nim pasy żółty i biały oraz czerwona tarcza herbu nachodzi na pas czerwony. Łamana jest zatem zasada alternacji barw. Proponuje się wobec tego flagę tzw. heraldyczną, w której godła umieszczone są luzem na płacie flagi w barwie pola herbu. Proponuje się także, aby wstęgę falistą uprościć i wyobrazić jako biały pas. Dla zapewnienia odpowiedniej ekspozycji godeł w przypadku braku wiatru, proponuje się aby półtrzeciakrzyż i kłos były przesunięte w stronę drzewca.

Fot. 4: Projekt flagi gminy z 2019 roku

Flaga gminy Mędrzechów jest prostokątnym płatem materiału o proporcjach 5:8 (szerokość do długości). Płat jest czerwony, z poziomym pasem białym szerokości 1/10 szerokości płata, umieszczonym w odległości 1/10 szerokości płata od jego dolnej krawędzi. Półtrzeciakrzyż i kłos zboża z herbu gminy, wysokości 6/10 szerokości płata, umieszczone są

pośrodku górnego pasa czerwonego w poziomie, zaś w pionie w taki sposób, że pionowa oś symetrii całej kompozycji znajduje się w odległości $\frac{1}{3}$ długości płata od jego drzewca. Banner gminy Mędrzechów jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie o proporcjach 4:1 (wysokość do szerokości). Płat jest czerwony, z wąskim białym pasem szerokości $\frac{1}{40}$ wysokości płata umieszczonym w odległości $\frac{18}{40}$ wysokości płata od jego górnej krawędzi. Ponad białym pasem, w odległości $\frac{1}{40}$ wysokości płata od górnej krawędzi pasa białego, umieszczone zostały centralnie półtrzeciakrzyż i kłos z herbu gminy, wysokości $\frac{6}{40}$ wysokości płata. Flaga stolikowa gminy Mędrzechów jest pionowym odwzorowaniem flagi na płacie o proporcjach 2:1, mocowanym na poprzeczce montowanej do stojaka. Płat jest czerwony, z wąskim białym pasem szerokości $\frac{1}{20}$ wysokości płata, umieszczonym w odległości $\frac{6}{20}$ wysokości płata od jego dolnej krawędzi. Ponad białym pasem, w odległości $\frac{1}{20}$ wysokości płata od górnej krawędzi pasa białego, umieszczone zostały centralnie półtrzeciakrzyż i kłos z herbu gminy, wysokości $\frac{6}{20}$ wysokości płata.

4. Projekt pieczęci gminy Mędrzechów

Pieczenie gminy Mędrzechów są okrągłe, o średnicy 36 mm. W polu pieczęci, oddzielonym od otoku linią perełkową, znajduje się godło herbowe gminy. Pieczęcie zaprojektowano w wariantach: pieczęć ogólna, pieczęć rady gminy, pieczęć wójta. Legenda otokowa głosi odpowiednio + GMINA MĘDRZECHÓW, + RADA GMINY MĘDRZECHÓW, + WÓJT GMINY MĘDRZECHÓW. „+” oznacza krzyż inicjalny rozpoczynający legendę. Krzyż taki był często stosowany na dawnych pieczęciach miejskich.

5. Projekt łańcuchów władzy gminy Mędrzechów

Łańcuchy władzy gminy Mędrzechów składają się z 15 metalowych ogniów w formie stylizowanych ażurowych wianuszków z witek wierzbowych, w które wpisano naprzemiennie elementy herbu gminy Mędrzechów. Witki wierzbowe nawiązują do wierzb, które występują w okolicy na terenach podmokłych. Do łańcuchów od przodu przywieszony jest ich klejnot, to znaczy barwny, czerwono-złoto-srebrny herb gminy Mędrzechów ujęty w tarczę o kształcie nawiązującym do formy tarczy herbowej z przywoływanego wcześniej medalu pamiątkowego Zofii Potockiej i Zdzisława Tarnowskiego. Elementy metalowe łańcucha powinny być wykonane z metalu w kolorze złocistym dla wójta, a w kolorze srebrzystym dla przewodniczącego rady gminy. Proponuje się aby godła herbu także były wykonane z metalu w stosownym kolorze, zaś pole tarczy herbowej z użyciem emalii czerwonej.

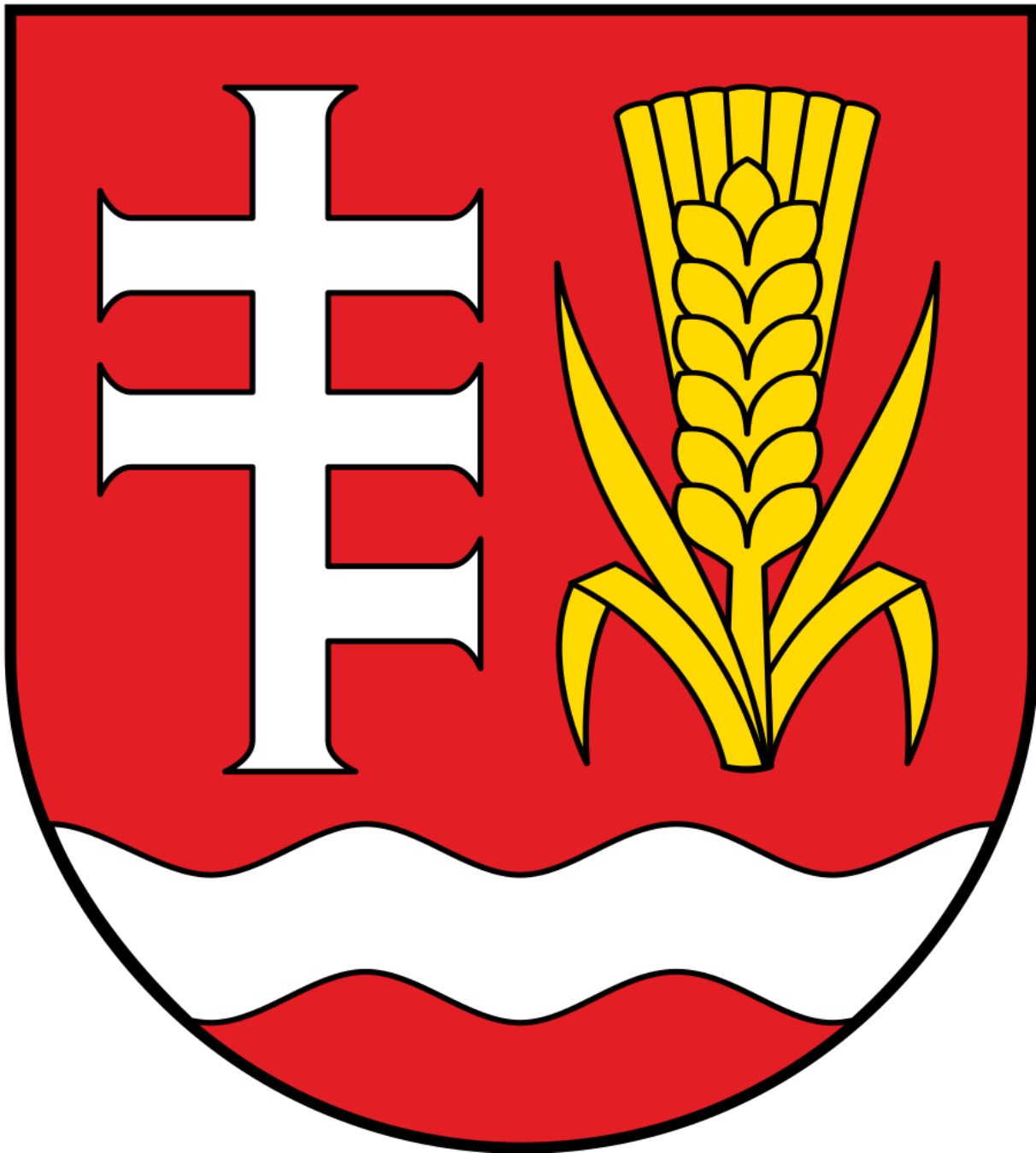
6. Projekt Odznaki Honorowej Gminy Mędrzechów

Odznaka Honorowa Gminy Mędrzechów wykonana jest z metalu w kolorze złocistym i ma formę wieńca z dwóch splecionych witek wierzbowych z wypełnionym wnętrzem, o średnicy 36 mm, na który po stronie licowej nałożona jest także tarcza herbowa o krawędzi wypukłej, na której znajduje się kolejna, mniejsza tarcza herbowa o wypukłej krawędzi z barwnym, czerwono-złoto-srebrnym herbem gminy według ustalonego wzoru, otoczonym przez wklęsłe, majuskułowe napisy: u góry „ZASŁUŻONEMU”, zaś pod nim i po jego bokach, półkole „DLA GMINY MĘDRZECHÓW”. Strona odwrotna gładka, z zapięciem agrafkowym.

7. Projekt sztandaru gminy Mędrzechów

Sztandar gminy Mędrzechów to dwustronny płat przymocowany jedną stroną do drzewca, zaś z pozostałymi stronami obszytymi frędzlą złotą. Prawa strona sztandaru gminy, tzw. strona państwowa, ma standardową formę i składa się z płata w barwie czerwonej z godłem według wzoru państwowego. Strona lewa, tzw. samorządowa jest w barwie kremowej. Pośrodku znajduje się herb gminy Mędrzechów. Jego godła powinny być wyszywane nićmi w kolorach złotym i srebrnym. Ponad herbem umieszczono czerwony, majuskułowy napis GMINA, pod nim MĘDRZECHÓW. Po bokach sztandaru umieszczono daty roczne – z prawej 1935 (rozpoczęcie działalności gminy Mędrzechów), z lewej datę fundacji sztandaru. W głowicy sztandaru znajduje się wykonane z metalu w barwie złocistej godło herbu Pilawa wzięte z herbu gminy, wpisane w ażurowy, ozdobny grot, osadzony na tulei. Do tulei przywiązana jest dwustronna szarfa zakończona frędzlą złotą. Szarfa podzielona jest na pięć równych, poziomych pasów w barwach herbu gminy: czerwony, żółty, czerwony, biały i czerwony.

Projekt herbu gminy Mędrzechów

<p>PANTONE Vacat CMYK 0, 0, 0, 0 RGB 255, 255, 255</p>	<p>PANTONE 803 2X CMYK 0, 15, 100, 0 RGB 255, 213, 0</p>	<p>PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 227, 30, 36</p>	<p>PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0</p>
--	--	--	--

Projekt flagi gminy Mędrzechów

PANTONE Vacat
CMYK 0, 0, 0, 0
RGB 255, 255, 255

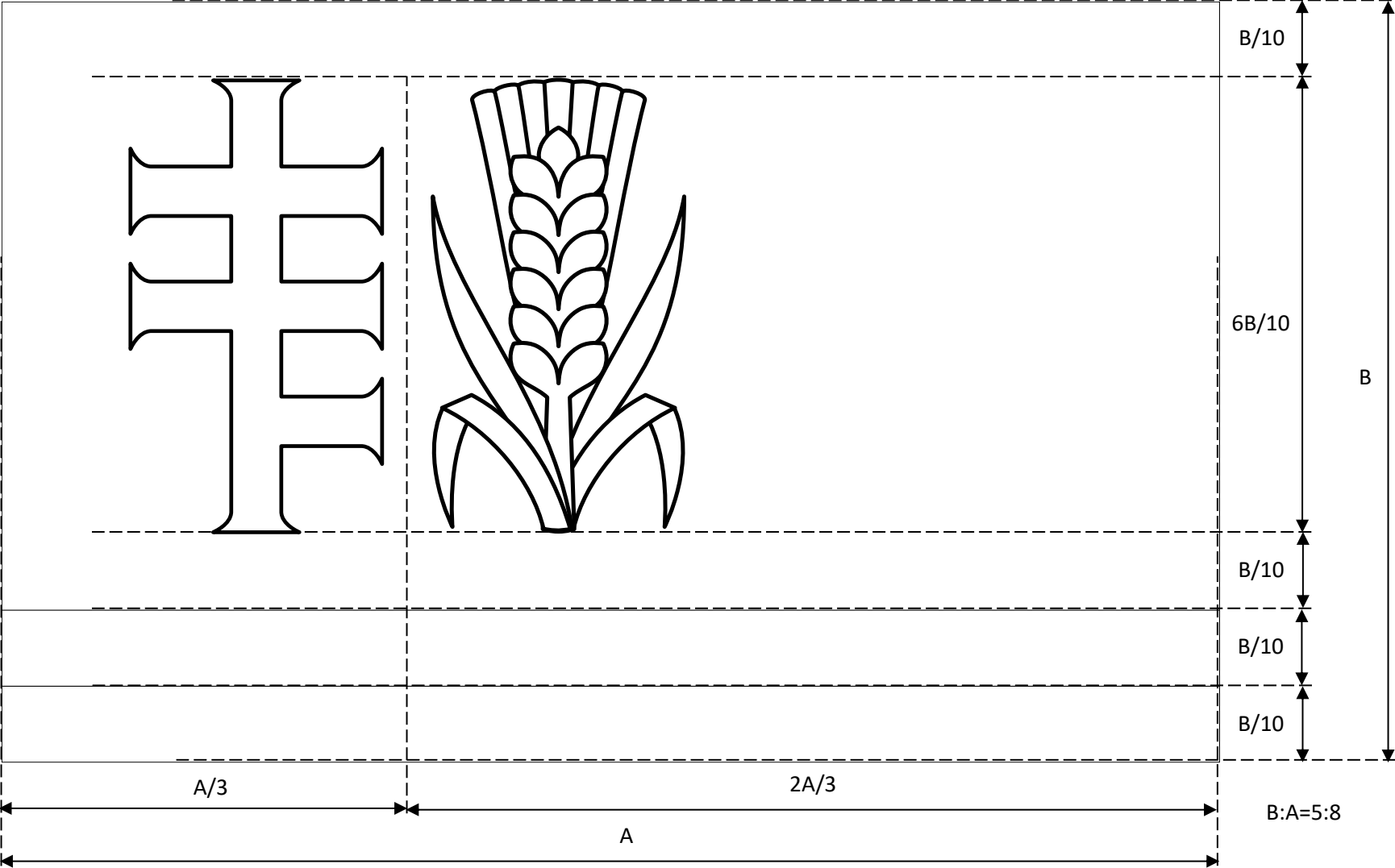
PANTONE 803 2X
CMYK 0, 15, 100, 0
RGB 255, 213, 0

PANTONE 485 C
CMYK 0, 100, 100, 0
RGB 227, 30, 36

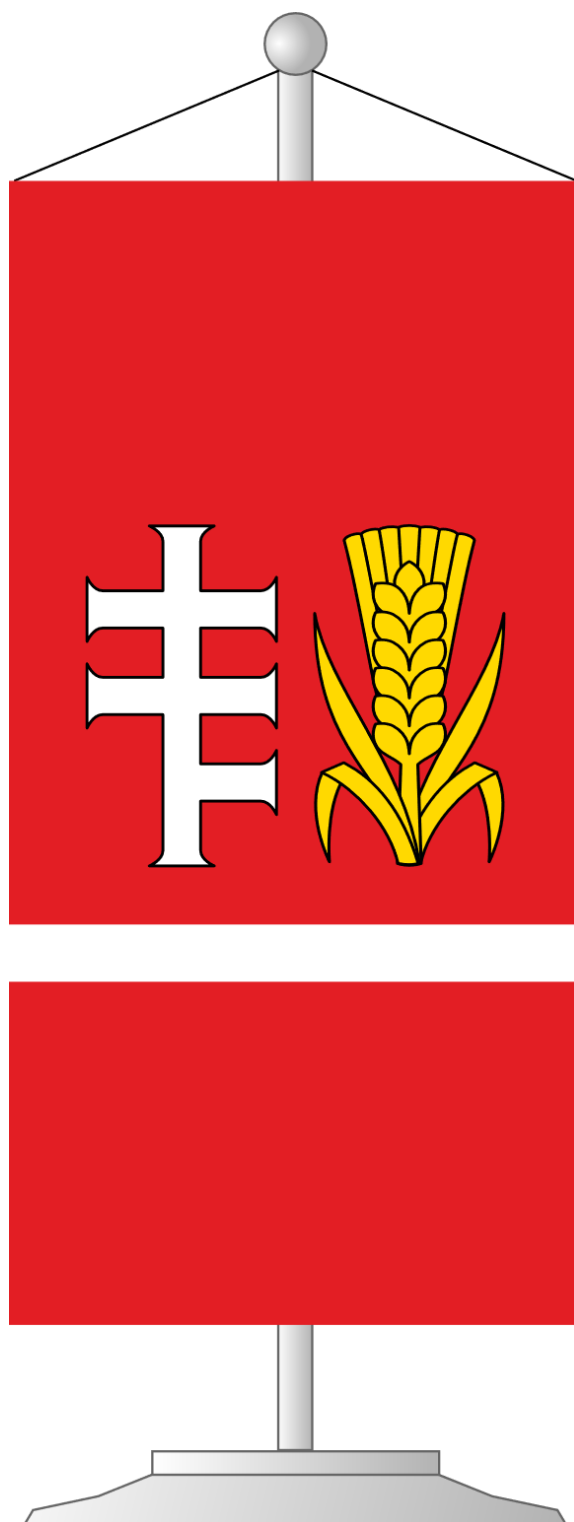
PANTONE Black 6 C
CMYK 0, 0, 0, 100
RGB 0, 0, 0

A/B=5/8

Projekt flagi gminy Mędrzechów – rysunek konturowy z proporcjami elementów składowych

Projekt flagi stolikowej gminy Mędrzechów

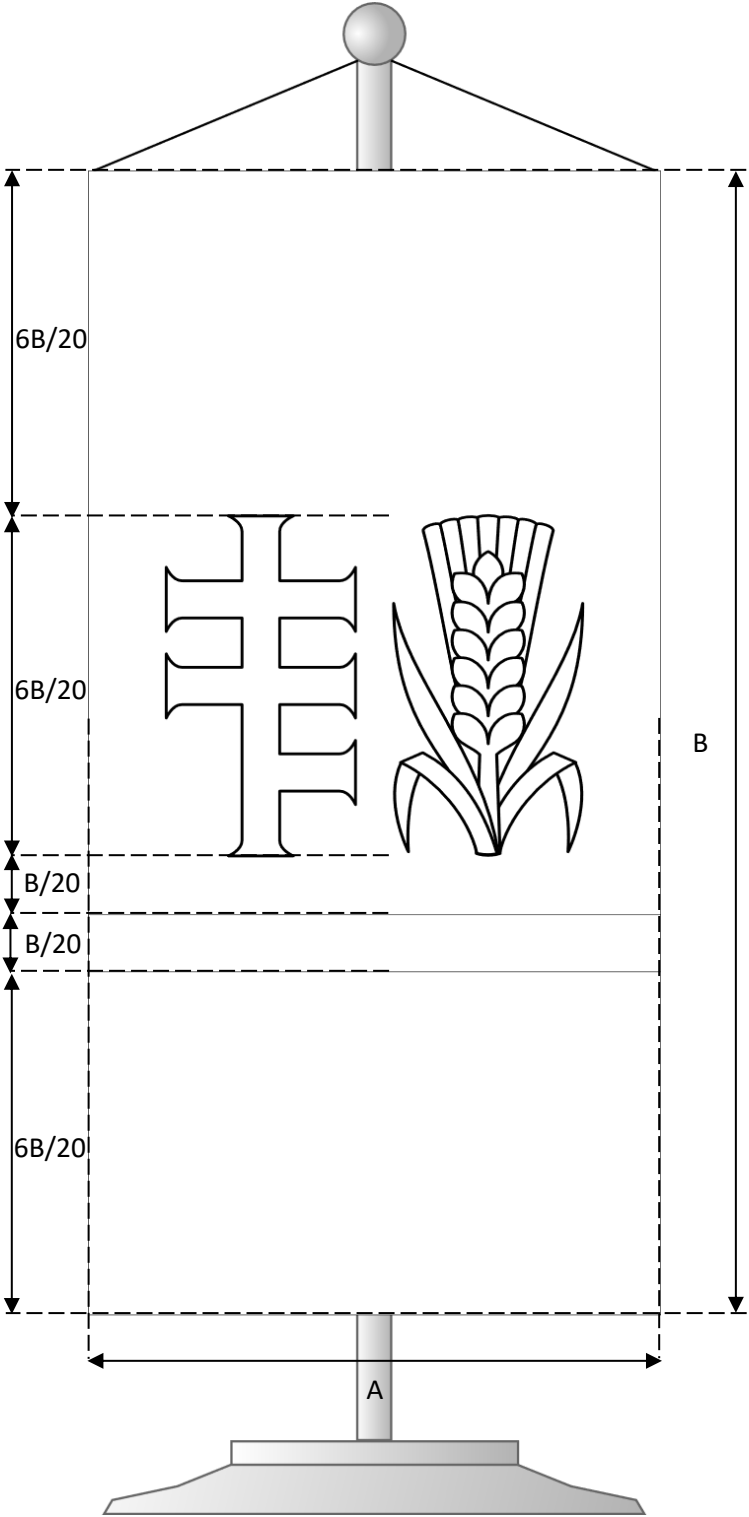
PANTONE Vacat
CMYK 0, 0, 0, 0
RGB 255, 255, 255

PANTONE 803 2X
CMYK 0, 15, 100, 0
RGB 255, 213, 0

PANTONE 485 C
CMYK 0, 100, 100, 0
RGB 227, 30, 36

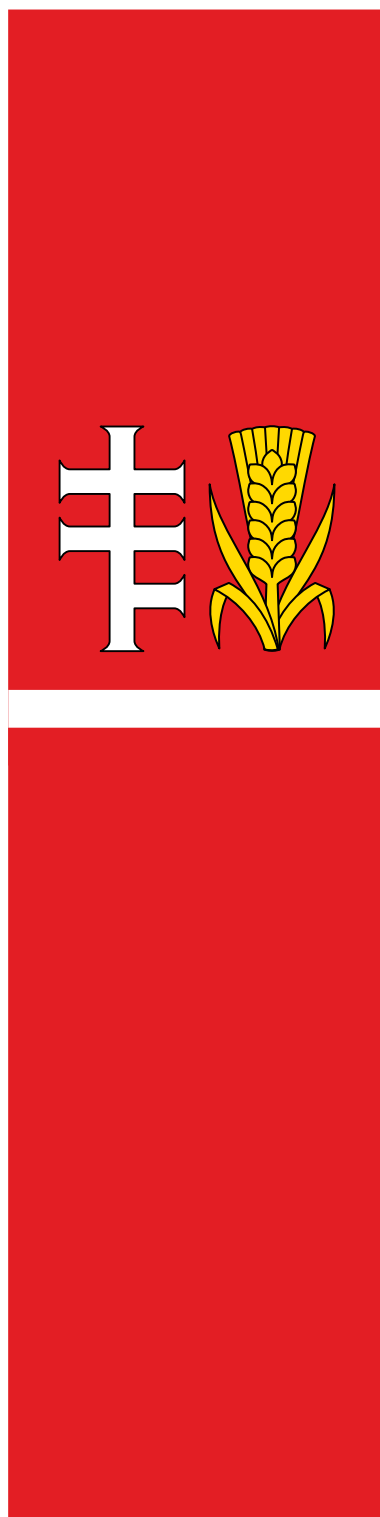
PANTONE Black 6 C
CMYK 0, 0, 0, 100
RGB 0, 0, 0

Projekt flagi stolikowej gminy Mędrzechów – rysunek konturowy z proporcjami elementów składowych

$A:B=1:2$

Projekt banneru gminy Mędrzechów

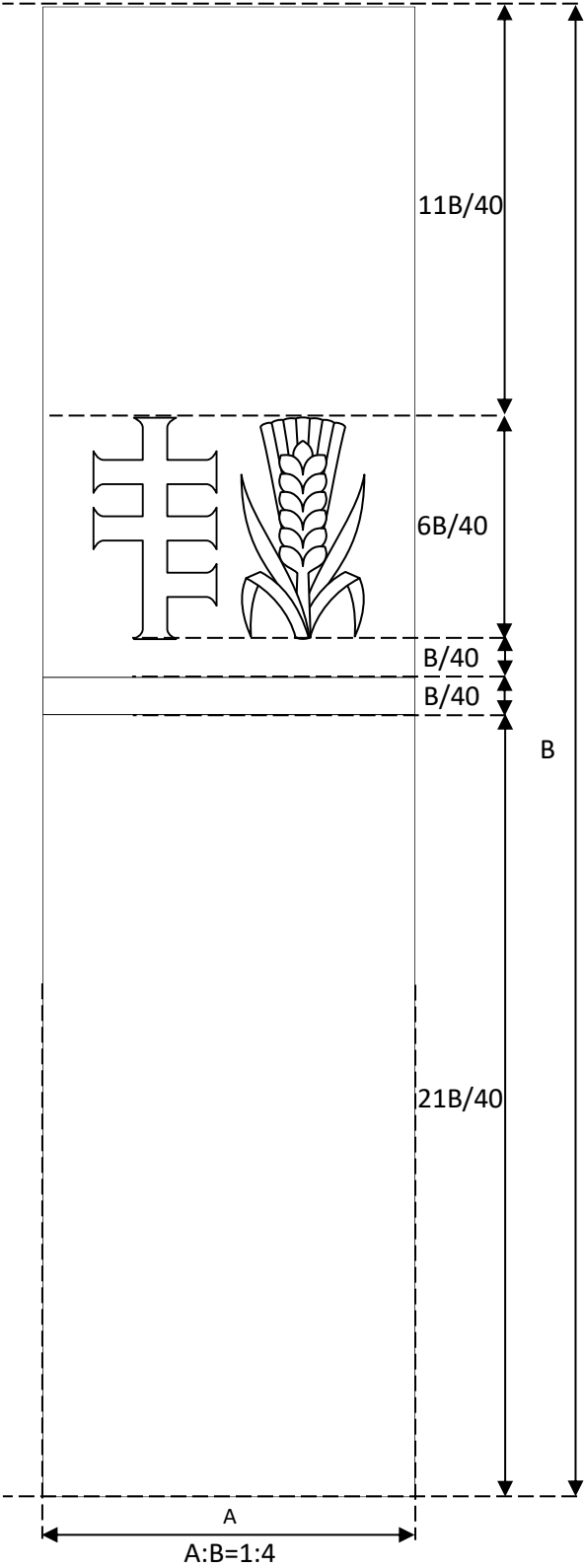
PANTONE Vacat
CMYK 0, 0, 0, 0
RGB 255, 255, 255

PANTONE 803 2X
CMYK 0, 15, 100, 0
RGB 255, 213, 0

PANTONE 485 C
CMYK 0, 100, 100, 0
RGB 227, 30, 36

PANTONE Black 6 C
CMYK 0, 0, 0, 100
RGB 0, 0, 0

Projekt banneru gminy Mędrzechów – rysunek konturowy z proporcjami elementów składowych

Projekt pieczęci gminy Mędrzechów

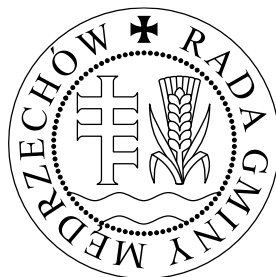
Pieczęć gminna

Pieczęć wójta

Pieczęć rady

1:1

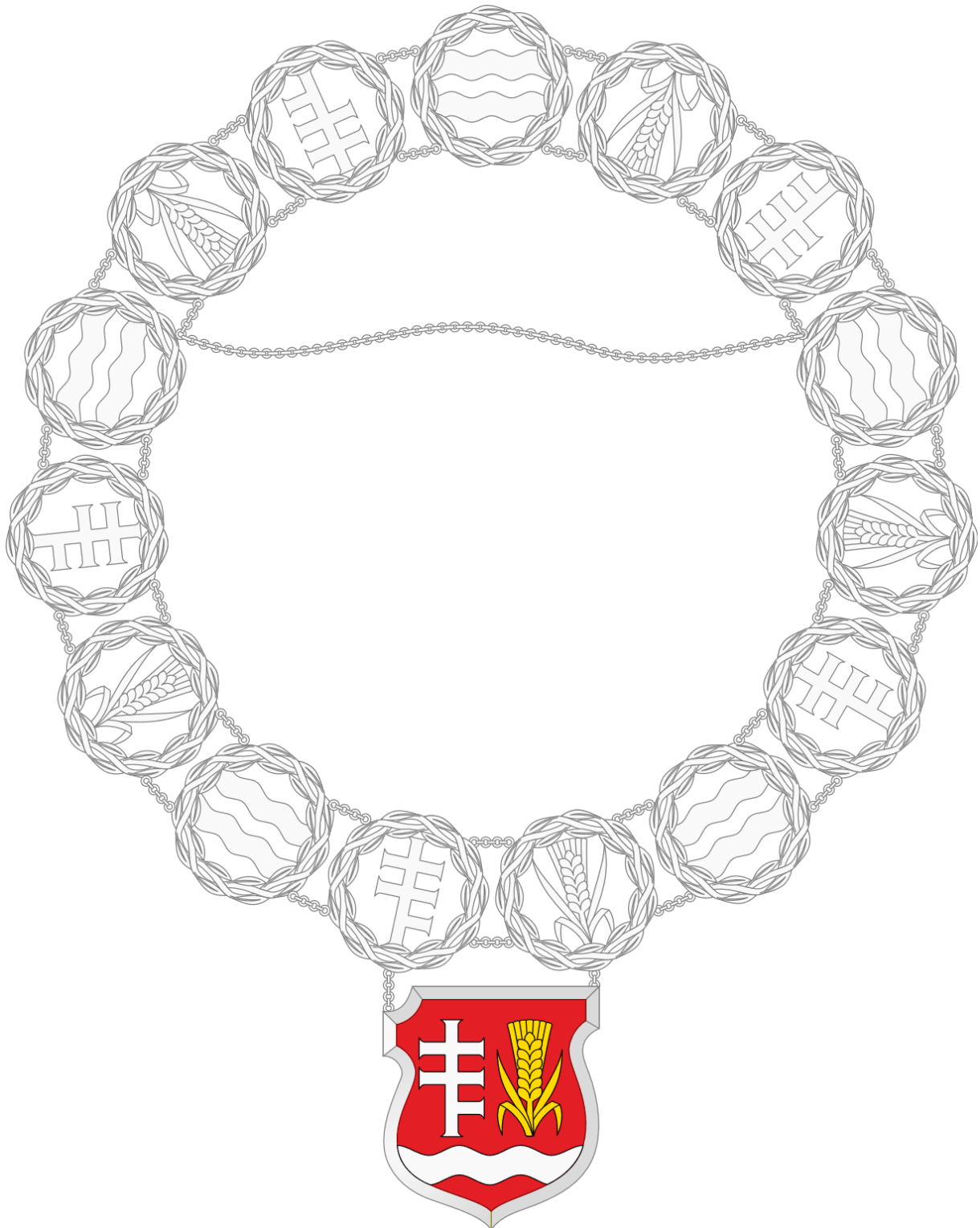
Ø 36 mm

Projekt Łańcucha Wójta Gminy Mędrzechów

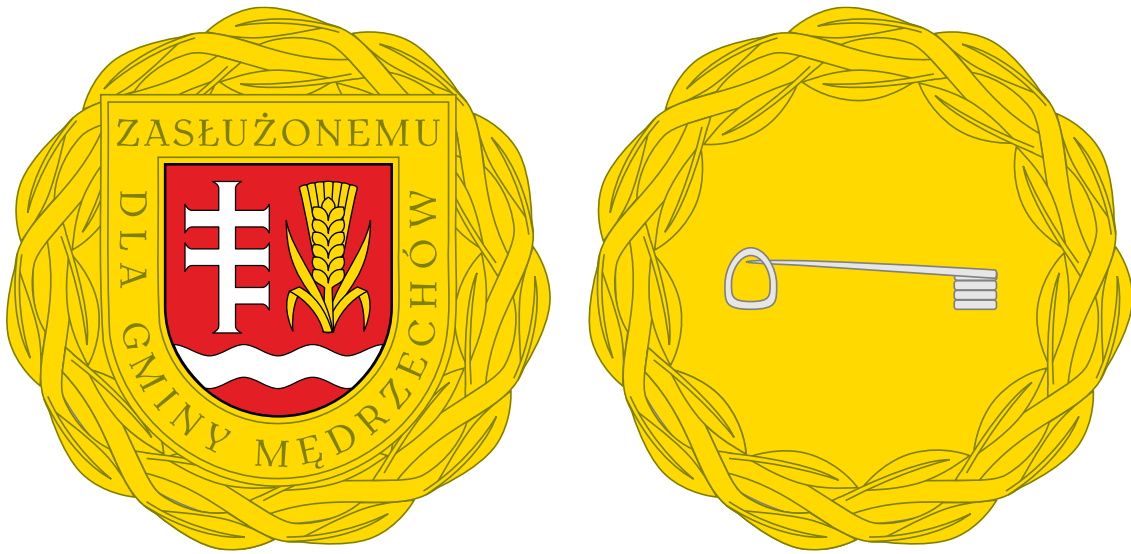
Metal srebrzysty	Metal złocisty	Emalia czerwona PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 227, 30, 36	Emalia czarna PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0
------------------	----------------	--	--

Projekt Łańcucha Przewodniczącego Rady Gminy Mędzzechów

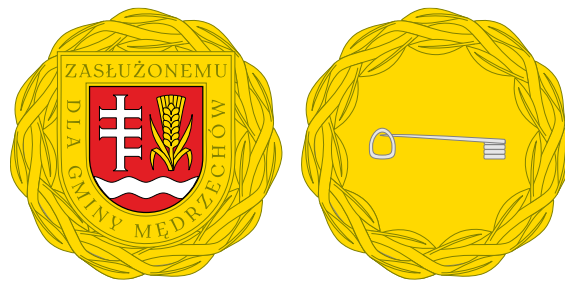

Metal srebrzysty	Metal złocisty	Emalia czerwona PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 227, 30, 36	Emalia czarna PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0
------------------	----------------	--	--

Projekt Odznaki Honorowej Gminy Mędrzechów

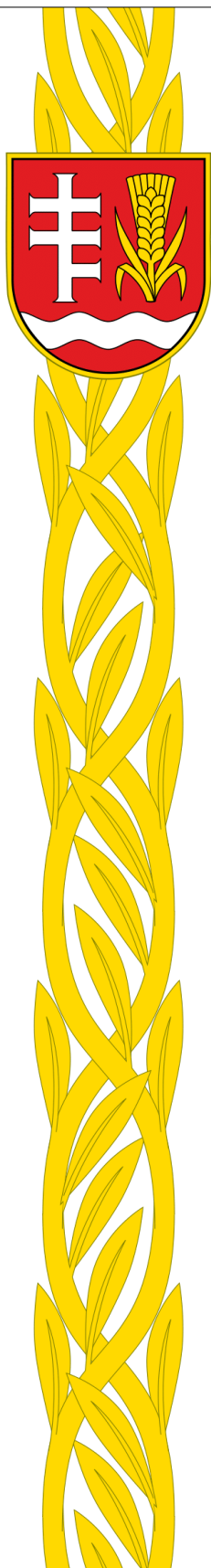
2:1

1:1

Ø 36 mm

Metal srebrzysty	Metal złocisty	Emalia czerwona PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 227, 30, 36	Emalia czarna PANTONE Black 6 C CMYK 0, 0, 0, 100 RGB 0, 0, 0
------------------	----------------	--	--

DYPLOM

Dnia

.....

Rada Gminy
Mędrzechów

nadała

.....

.....

Odznakę
Honorową Gminy
Mędrzechów

Wójt

Przewodniczący
Rady Gminy

.....

.....

Projekt sztandaru gminy Mędrzechów – strona prawa

PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 227, 30, 36	Niść złota (pazury, dziób i korona orła)	Niść srebrna, jasna (wyłącznie orzeł)	Niść srebrna, ciemna (wyłącznie orzeł)	PANTONE 803 2X CMYK 100, 15, 0, 0 RGB 255, 213, 0 (szarfa)	PANTONE Vacat CMYK 0, 0, 0, 0 RGB 255, 255, 255 (szarfa)
---	---	--	---	---	---

Projekt sztandaru gminy Mędrzechów – strona lewa

Niść złota (godła herbu)	Niść srebrna (godła herbu)	PANTONE Vacat CMYK 0, 0, 0, 0 RGB 255, 255, 255 (szarfa)	PANTONE 803 2X CMYK 0, 15, 100, 0 RGB 255, 213, 0 (szarfa)	PANTONE 485 C CMYK 0, 100, 100, 0 RGB 227, 30, 36 (pole herbu, szarfa, napisy)	PANTONE 803 2X CMYK 0, 0, 10, 0 RGB 255, 255, 230 (płat sztandaru)
--------------------------	-------------------------------	---	---	--	---